

Huvudman

2024-03-27

Dnr SI 2022: 6164

Stockholms kommun
registrator.utbildning@edu.stockholm.se

Rektor
anna.alvring@edu.stockholm.se

Uppföljningsbeslut

---

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Adolf Fredriks
musikklasser i Stockholms kommun.

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning vid Adolf Fredriks musikklasser. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen fem utvecklingsområden som angetts i beslut den 5 september 2023, dnr SI-2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Adolf Fredriks musikklasser senast den 5 mars 2024 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Stockholms kommun har inkommit med en sådan redovisning den 1 mars 2024.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

- Rektorn behöver, utifrån en behovsanalys, se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket innefattar kunskap om hur svårigheterna kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor respektive för pojkar

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, utveckla undervisningen så att den blir pedagogiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter så att undervisningen främjar delaktighet och gemenskap.

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan och rektorn, i högre utsträckning beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter

Ytterligare kvalitetshöjande åtgärder behövs.

Skolinspektionens samlade bedömning är att ytterligare åtgärder behövs för att höja kvaliteten. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen tar ansvar för ett fortsatt utvecklingsarbete. Skolinspektionen avslutar därmed granskningen, men kommer att fortsätta följa Adolf Fredriks musikklasser i sin samlade risk- och väsentlighetsanalys.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektorn behöver förankra en tydlig målsättning om en tillgänglig utbildning och med den som utgångspunkt leda ett systematiskt arbete för att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter

Av huvudmannens redovisning framgår att det på skolenheten finns en målsättning för att stärka lärmiljön så att den bättre möter alla elevers behov. Målsättningen är planerad att successivt implementeras i personalgruppen. Enligt huvudmannen har ett utvecklat och systematiskt samarbete mellan skolläda, lärare och elevhälsa skapat förutsättningar för att bland annat elever med neuropsykiatriska svårigheter och deras behov av en tillgänglig lärmiljö ska uppmärksammas. Dock beskrivs inte specifikt hur

arbetet, utifrån målsättningen, ska bedrivas med att identifiera och undanröja hinder för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Det framgår inte heller att målsättningen är förankrad hos all personal och hur den utgör ett stöd och vägledning i det dagliga arbete, vilket enligt Skolinspektionens mening är viktigt för ett tillgänglighetsarbete av god kvalitet. I huvudmannens beskrivning framkommer visserligen att elevhälsa och lärare diskuterar generella anpassningar för att möta elevers behov, men det saknas en redogörelse för hur de konkret på skolenheten arbetar för att skapa en tillgänglig utbildning som motverkar de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter. I huvudmannens redovisning framkommer inte att åtgärder vidtagits för att roller och ansvarsfördelning ska vara tydliga i arbetet med att identifiera hinder och undanröja dessa i lärmiljön för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

- Rektorn behöver, utifrån en behovsanalys, se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön, vilket innefattar kunskap om hur svårigheterna kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor respektive för pojkar.

Av huvudmannens redovisning framgår att vissa åtgärder har vidtagits i syfte att ge personalen kunskap om neuropsykiatriska svårigheter. Enligt huvudmannen är personalens behov av kompetenshöjande insatser om neuropsykiatriska svårigheter synliggjorda och ett arbete med att ta fram en plan för hur personalen ska få ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter är påbörjat. I pedagogiska kartläggningar av elevers behov och vid framtagandet av andra underlag som synliggör elever med neuropsykiatriska svårigheter samarbetar lärare och elevhälsa. Enligt huvudmannen är samarbetet tillfälle för lärande då lärarna tar del av elevhälsans erfarenhet och kompetens. Skolinspektionen ser positivt på att skolenheten initierat och genomfört kompetenshöjande insatser avseende arbetet med ledning och stimulans men det framgår inte av redovisningen om behoven som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter omfattas av kompetensutvecklingen. Även om huvudmannen redogör för att den kompetensutveckling som ges ska utgå från lärarnas behov så framkommer inte att rektorn tagit reda på hur eventuella kompetensutvecklingsbehov skiljer sig åt mellan lärare, och analyserat dessa. Det framgår inte heller om den planerade kompetensutvecklingen utgår från en behovsanalys och omfattar vilka pedagogiska konsekvenser neuropsykiatriska svårigheter kan få i lärmiljön samt kunskap om hur svårigheterna kan ta sig uttryck i lärmiljön för flickor respektive för pojkar.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, utveckla undervisningen så att den blir pedagogiskt tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår att rektorn skapar förutsättningar för lärare och elevhälsa att samarbeta kring elevers behov och en tillgänglig lärmiljö. Då rektorn identifierat behov av att utveckla lärarnas och elevhälsans samverkan har rektorn sett till att regelbundna möten genomförs då de olika yrkesprofessionerna utbyter erfarenheter och kunskap i syfte att göra undervisningen tillgänglig för bland annat elever med neuropsykiatriska svårigheter. Härtill framkommer att de även samarbetar som tidigare nämnts i pedagogiska kartläggningar av elevers behov. Av redovisningen framgår att de utvecklade formerna för samarbete har bidragit till lärande och en ökad motivation, avseende utvecklingsområdet, hos personalen. Emellertid framkommer inte att lärarnas och elevhälsans samverkan leder till att undervisningen blir mer pedagogiskt tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Skolinspektionen ser positivt på det genomförda utvecklingsarbetet som handlar om att lärarna tar del av och får stöd av specialpedagogisk kompetens i elevhälsan. Skolinspektionen vill i sammanhanget lyfta vikten av att lärare och elevhälsa ser till att samarbetet leder till att arbetssätt och arbetsformer utvecklas som främjar en pedagogisk tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska svårigheter. För att undervisningen ska präglas av hög kvalitet och vara tillgänglig för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter behöver det kollegiala lärandet leda till att lärarna tar reda på vilka olika behov eleverna har och efterfrågar och tar tillvara elevernas perspektiv vid utformningen av undervisningen. Därutöver behöver lärarna se till att det finns en variation i undervisningen utifrån de behov eleverna har och ser till att eleverna ges reella förutsättningar att visa sina kunskaper.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan, stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter så att undervisningen främjar delaktighet och gemenskap.

I huvudmannens redovisning framkommer inte några konkreta åtgärder för att utveckla arbetet så att undervisningen blir socialt tillgänglig för alla elever. Under vårterminen genomförs intervjuer med elever i syfte att ta tillvara deras upplevelse av sin skolsituation. Emellertid framkommer inte att underlaget som samlas in leder till att undanröja eventuella hinder för delaktighet och gemenskap för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Det ges inte heller några konkreta exempel på att lärarna utvecklat tydliga strategier för att skapa samspel och delaktighet i undervisningen där olikheter ses som en tillgång, vilket enligt Skolinspektionen är en central del i att skapa social tillgänglighet. Enligt huvudmannen ser de på skolenheten över hur caféet och skolgården kan utvecklas till att bli mer socialt tillgängliga lärmiljöer, men av redovisningen framgår inte om det finns ett särskilt fokus på att stärka den sociala lärmiljön för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Enligt huvudmannen har de på skolenheten ännu inte sett att verksamhetens kvalitet avseende utvecklingsområdet utvecklats.

- Lärarna behöver, i samverkan med elevhälsan och rektorn, i högre utsträckning beakta fysiska tillgänglighetsaspekter vid planering och utformning av undervisningen utifrån ett fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

I huvudmannens redovisning framkommer att elevhälsan har påbörjat ett arbete med att utveckla en fysisk tillgänglig lärmiljö. Genom att med skyltar markera platser och visa hur eleverna kan hitta på skolenheten skapas vissa förutsättningar för en fysiskt tillgänglig lärmiljö. Klassrummen har också utrustats med hörselkåpor och möjlighet till avskärmning. På skolenheten har en rutin upprättats där elever, vårdnadshavare, mentor, elevhälsa och skolledning gemensamt tar del av de rekommendationer som skrivits fram i samband med att en utredning kring neuropsykiatriska svårigheter genomförts. Om beslut fattas i det gemensamma mötet, avseende den fysiska lärmiljön, informeras elevens övriga lärare. Det pågående utvecklingsarbetet med ledning och stimulans förväntas bidra till att den fysiska lärmiljön utvecklas ytterligare. Exempelvis kommer lokal användningen ses över för att tillgodose elevernas behov bättre. Även om vissa åtgärder har vidtagits för att säkerställa att den fysiska lärmiljön stödjer elevernas lärande så framgår inte tydligt i redovisningen om och hur lärarna gör för att identifiera vilka fysiska hinder som lärmiljön kan ge upphov till för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. Det framkommer inte heller om åtgärder vidtas för att undanröja eventuella hinder.

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som

bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).